

stěžovateli, aby podal během 30 dnů repliku, ač uzná-li toho správní soudní dvůr potřebu. Podobně se to má i s duplikou (§§ 23 a 24). Nebyl-li některý z těchto spisů podán, nezastavuje se tím další řízení (§ 25). Před ústním líčením může správní soudní dvůr ku lepšímu objasnění věci naříditi výslech stran neb i úřadu (§ 26) a má zvláště na to zřetel vzíti, aby bylo poskytnuto právo hájiti své zájmy i těm účastníkům, kteří sice nejsou spoluobžalováni, avšak rozhodnutím správního soudního dvoru mohli by býti ve svých právech zkráceni (§ 27).

Po tomto přípravném řízení stanoví předseda správního soudního dvoru den ku veřejnému a ústnímu líčení, k němuž obešle jak zúčastněný správní úřad, tak i strany (§ 28). Veřejnost se vylučuje, usnese-li se na tom soudní dvůr, z důvodů mravnosti a veřejného řádu; než v případě tom může každý účastník žádati za připuštění 3 důvěrníků (§ 29). Správní úřad zastupuje vyslanec onoho ministerstva, proti jehož rozhodnutí stížnost jest podána, nebo v jehož obor působnosti záležitost ta náleží. Byla-li podána stížnost proti rozhodnutí správního úřadu zemského, okresního neb obecního, vyšle tento svého zástupce (§ 30). Strana může se zastupovati sama nebo dáti se zastoupiti advokátem (§ 32). Nedostavil-li se účastník nebo jeho zástupce, provede se ústní líčení v jich nepřítomnosti (§ 34). Odročiti může se líčení toliko ku souhlasnému návrhu všech stran zúčastněných nebo nelze-li v započatém líčení pro nepřekonatelnou překážku pokračovati (§ 35).

Má-li předseda senátu za to, že záležitost jest již dosti objasněna a věc způsobilá k tomu, aby rozhodnuta byla, prohlásí řízení za skončené a senát radí se pak o rozsudku tajně, o kterém poradě sepíše se protokol (§ 36 a § 42). Rozsudek vynáší se absolutní většinou hlasů. Předseda hlasuje naposled (§ 37). Rozsudek, který musí obsahovati hlavní důvody rozhodovací, vynese se ústně hned ještě v témž sezení, nebo v některém nejbližší příštím, které se musí však zúčastněným stranám oznámiti. Rozsudky vynášejí se jménem císaře, musí obsahovati jména všech členů senátu a musí podepsány býti předsedou a zapisovatelem. Důvody rozsudku mají se doručiti stranám co nejdříve (§ 39). Byla-li stížnost zamítnuta, může správní soudní dvůr uložit straně, aby nahradila útraty s řízením spojené, jež vymáhají se pak exekucí politickou (§ 40), čímž však není vyloučeno dobývati náhradu cestou soudní, ač byla-li přířknuta eráru a nikoli straně jiné (nál. nejv. s. ze dne 17. listopadu 1880 č. 12932 čas. »Jur. Blätter« z r. 1881 č. 81). Mimo to může správní soudní dvůr uložit nejen stranám, ale i zástupcům jich, kteří by schválně proti jasnému znění zákona stížnosti podávali, peněžitou pokutu od 5 do 1000 zl. ve prospěch fondu chudinského toho místa, kde bydlí naříkatel (§ 41). Tato pokuta může býti též uložena advokátovi, který stížnost toliko podepsal (plen. nál. ze dne 20. května 1889 č. 1989 sb. Ex. č. 2410).

Strany může zastupovati před správním soudním dvorem každý advokát, který jest oprávněn v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených strany zastupovati (§ 45).

Dvůr soudní státní.

I. Pojem a složení.

Byla-li na některého ministra vznesena dvoutřetinovou většinou hlasů všech přítomných poslanců některé sněmovny pro porušení ústavy říšské nebo zemské, nebo jiného zákona obžaloba, jest ku projednání

této obžaloby příslušným t. zv. státní soudní dvůr (§ 17 zák. ze dne 25. července 1867 č. 101 ř. z.).

Tento státní soudní dvůr sestavuje se způsobem tímto: Každá z obou sněmoven rady říšské zvolí na dobu 6 roků po 12 nezávislých, zákona znalých státních občanů, z nichž žádný však nesmí býti členem některé sněmovny. Takto zvolených 24 členů zvolí si ze svého středu předsedu. Byla-li obžaloba skutečně vznesena, má o tom předseda té sněmovny, která se na obžalobě usnesla, zprávu podati předsedovi státního soudního dvoru. Tento svolá ihned členy státního soudního dvoru do Vídně, kteří si zvolí ze svého středu soudce vyšetřujícího, jemuž přísluší též práva, jako řádnému soudci vyšetřujícímu dle řádu trestního. Tento soudce může tudíž buď sám vyslýchat svědky a znalce, nebo je dáti řádným soudem vyslechnouti. Úředníci, které vyslýchá státní soudní dvůr nebo jeho vyšetřující soudce, jsou sprostěni povinnosti zachovávat úřední tajemství. Předběžné vyšetřování nesmí trvati déle 6 měsíců (§ 17 jmen. zák.). Má-li vyšetřující soudce státního soudního dvoru za to, že záležitost trestní jest již dostatečně objasněna, vyrozumí o tom předsedu státního soudního dvoru, který ustanoví den ku hlavnímu líčení, jenž se pak oznámí jak žalobci, tak obžalovanému. Obžalovaný může si vzíti jednoho nebo více obhájců (§ 18). Sněmovna, která se na obžalobě usnesla, zvolí sobě ku hájení obžaloby ze svého středu tři členy (§ 15 jmen. zák.). Jak žalobce, tak obžalovaný má právo, aby zamítl po 6 členech státního soudního dvoru bez udání důvodů, však tím způsobem, aby polovice zbylých členů byla zvolena jednou a druhá polovice druhou sněmovnou. Neužije-li jedna nebo druhá strana vůbec nebo ne v úplném rozsahu práva zamítacího, vyloučí se členové státního soudního dvoru losem, při čemž však vždy třeba přihlížeti k tomu, aby polovina zbylých členů byla z jedné, a polovina z druhé sněmovny. Předseda státního soudního dvoru může býti zamítnut, nesmí však býti vylosován. Byl-li zamítnut, musí si zbylí členové zvoliti ze svého středu předsedu nového (§ 19).

II. Řízení.

Hlavní líčení před státním dvorem soudním jest veřejné a ústní. Ku platnému vynesení rozsudku jest třeba, aby 10 členů celému hlavnímu přelíčení nepřetržitě přítomno bylo. Soudcové rozhodují úplně dle svého volného uvážení. Předseda účastní se vždy hlasování, které se děje tajně ballotáží, t. j. černou a bílou kuličkou (§ 20 jmen. z.). Ku nálezu odsuzujícímu třeba jest většiny dvoutřetinové všech přítomných soudců. Byl-li obžalovaný odsouzen, jest v rozsudku uvésti všecky skutečnosti, které se považují za prokázané, jakož i důvody trestnosti (§ 21 jmen. z.). Proti výroku státního soudního dvoru není odvolání (§ 25 jmen. z.). Po vynesení rozsudku může císař uděliti odsouzenému milost' toliko ku návrhu oné sněmovny, která se usnesla na obžalobě (§ 29 jmen. z.).

S řízením před státním soudním dvorem mohou se spojití též:

a) řízení trestní pro činy vytknuté v zákoně trestním, usnesla-li se na tom ona sněmovna, která obžalobu podala, a souvisí-li tyto činy trestné s úředními funkcemi obžalovaného. V tomto případě jest pak užití hmotného práva trestního (§ 8 jmen. z.). Jinak postoupí se trestní řízení soudům řádným (§ 5 jmen. z.);

b) řízení o náhradu škody, kterou způsobil obžalovaný buď státu nebo soukromníku a to tehdy, je-li znám obnos škody a osoba, které

škoda způsobena byla. Jinak musí se odkázati poškozený na pořad práva soukromého a příslušným jest pak řádný soud, což jest výjimkou z ustanovení dvor. dekr. ze dne 14. března 1806 č. 578 sb. z. s., dle kterého nelze úředníky pro činy úřední žalovati pořadem práva soukromého (§ 24 jmen. zák.).

Dvůr účetní nejvyšší.

I. Pojem.

Nejvyšší účetní dvůr jest úřad přímo císaři podřízený, na ministerstvech úplně nezávislý, který provádí kontrolu veškerého státního hospodářství (§ 6 cíl. nař. ze dne 21. listopadu 1866 č. 140 ř. z.). Nejvyšší účetní dvůr nastoupil na místo dřívějšího účetního úřadu kontrolního (§ 2 jmen. nař.)

II. Obor působnosti.

Nejvyšší účetní dvůr nemá se při předložených jemu účtech omezovati pouze na číselnou jich správnost, nýbrž má hlavní zřetel obracet na celkové hospodaření státním jměním. Jemu jest dále posuzovati při stanovení účtů o příjmech a vydáních, jakož i o přírůstku a úbytku státního jmění, zdali se účetní výsledky shodují se stávajícími předpisy správními (§ 7 jmen. nař.). Nejvyššímu účetnímu dvoru podléhají všechny účty o příjmech a vydáních úřadů státních a o veškerém státním majetku, vyjímaje ten, který záleží v penězích. Nejvyšší účetní dvůr může si také dáti předložiti účty oněch ústavů, společností, nadací, fondů atd., které požívají dotací nebo podpor státních, dále pak ústavů a fondů takových, které sice nejsou ani dotovány ani podporovány státem, které však jsou spravovány úředníky státními. Účtů předkládati nemusí pouze ony instituce a ústavy, které dle svých stanov nebo dle zvláštních smluv k tomu povinny nejsou, dále pak ministerstva a ústřední úřady o svých fondech disposičních a o penězích určených pro tajné výdaje (§ 8). Shledá-li nejv. účetní dvůr při zkoušení účtů číselné nesprávnosti, má si od úřadu, který účet předložil, vyžádati vysvětlení a nesprávnost odstraniti. Není-li to možno ani takovým způsobem, ani za spolupůsobení ministerstva, má se záležitost celá předložiti ku nejvyššímu rozhodnutí, vyjímaje případ, že by se jednalo o překročení ustanovení zákona finančního, t. j. stanoveného státního rozpočtu, který se pak musí projednati cestou ústavní při předložení účetní závěrky (§ 9 jmen. nař.). Nejvyšší účetní dvůr má péči míti o to, aby kontrola byla co možná jednoduchá a snadná, a má tudíž všechny úřady správní bez rozdílu přidržovati k tomu, aby nařízení jeho v tomto směru šetřily. Týká-li se toto nařízení jednacního řádu úřadu správního a jemu podřízených účetních úřadů a pokladen, má se nejvyšší účetní dvůr dohodnouti o tom se správními úřady ústředními. Naopak, chtějí-li správní úřady nějakou změnu ve státním účetnictví nebo předpisech pokladničních zavésti, které by mohly míti vliv na kontrolu, mohou tak učiniti pouze na základě dohodnutí se s nejvyšším účetním dvorem. Nelze-li však v obou případech shody docíliti, předloží se záležitost císařskému rozhodnutí (§ 10).

Nejvyšší účetní dvůr jest oprávněn vysílati své zástupce do jednotlivých oddělení účetních úřadů správních, aby se přesvědčil o řádném jich řízení; výsledky mají se sděliti praesidentu nejvyššího účetního dvoru. Kde toho vyžaduje prospěch státní, má nejvyšší účetní dvůr naříditi pokladniční skontrovaní a likvidaci (§ 11). Zemské a jim podřízené úřady mají ve věcech účetní kontroly nařízení nejvyššího účetního dvoru šetřiti. Správní úřady